

У міжвоєнний період Т. Войнаровський здійснював керівництво товариством "Сільський господар". Також Т. Войнаровський за свої кошти допомагав здобути освіту багатьом представникам української інтелігенції [11, арк. 3].

Отже, Греко-католицька в особі її тодішнього керівництва А. Шептицького та Т. Войнаровського відіграла важливу роль в економічному житті України першої половини ХХ ст. А. Шептицький був одним із ідеологів українських економічних процесів. Керівництво церкви у різній мірі долучилися до утворення та функціонування багатьох підприємств, що діяли на території західноукраїнських земель, зокрема і кооперативного банку "Земля".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Витанович І. Історія українського кооперативного руху / І. Витанович. – Нью-Йорк: Товариство Української кооперації, 1964. – 624 с.
2. Центральний державний історичний архів України у м. Львові (далі – ЦДІАЛ України), ф. 309, оп. 1, од. зб. 1182, 71 арк.
3. Гавліч І. Б. Українська кредитна кооперація у Східній Галичині (остання третина ХІХ ст. – 1914 р.) [Електронний ресурс] / І. Б. Гавліч // Тернопіль. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/1563/1/dis.%D0%B3%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%96%D1%87.PDF>.
4. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 11, 10 арк.
5. Там само, спр. 21, 9 арк.
6. Там само, спр. 124, 39 арк.
7. Там само, спр. 1, 124 арк.
8. Качор А. Роля духовенства і церкви в економічному відродженні Західної України / А. Качор. – Вінніпег: УВАН, 1992. – 343 с. – (Літопис УВАН; ч. 30). – 40 с.
9. ЦДІАЛ України, ф. 845, оп. 1, спр. 185, 14 арк.
10. Василик І. Б. Роль економічних товариств і організацій у процесі формуванні української політичної еліти Східної Галичини наприкінці ХІХ – початку ХХ ст. / І. Б. Василик. // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2008. – № 14. – С. 94–99.
11. ЦДІАЛ України, ф. 302, оп. 1 од. зб. 525, 112 арк.

УДК 94:342.7 (477)

Турчик О. В.,

студентка Інституту післядипломної освіти

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПРАКТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ДЖЕРЕЛА ПРАВА В УКРАЇНІ

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» практика ЄСПЛ повинна застосовуватись під час здійснення розгляду справ як джерело права. Однак, виникають сумніви щодо ефективності застосування даної норми на практиці. Як свідчить практика, існують різні підходи до розуміння юристами-практиками та самими суддями положень ст. 17 ЗУ «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини». Так, наприклад, відомі непоодинокі випадки різного застосування практики ЄСПЛ, одним і тим самим судом (Апеляційним судом Київської області) при вирішенні однакових справ. Наведемо приклади

такої судової практики: «11 квітня 2014 р. Апеляційний суд Київської області розглянув справу № 359/260/14-п про порушення Особою 4 митних правил за ст. 471 МК і прийняв нову постанову, якою змінив постанову судді Бориспільського міськрайонного суду від 17 січня 2014 р., виключивши з її резолютивної частини вказівку про конфіскацію в дохід держави валюти, що була не задекларована Особою 4 при перетині кордону України та виявлена згідно з протоколом про порушення митних правил № 0724/125120104/13 від 13 грудня 2013 р. Апеляційний суд постановив повернути Особі 4 або її уповноваженому представнику вилучену валюту. Змінюючи постанову Бориспільського міськрайонного суду, Апеляційний суд вважав за можливе застосувати до Особи 4 лише основне адміністративне стягнення за ст. 471 МК — штраф у розмірі 1 тис. 700 грн, а додаткове стягнення — конфіскацію 14 тис. 900 доларів США — не застосовувати. Такий висновок апеляційний суд у зазначеній справі мотивував посиланням на рішення ЄСПЛ від 6 листопада 2008 р. у справі «Ісмаїлов проти Російської Федерації». Суд зазначив у постанові, що конфіскація грошових коштів Особи 4 буде порушенням ст. 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Перший протокол до Конвенції, Конвенція відповідно), оскільки як покарання буде непропорційним переслідуваній меті і покладатиме на Особу 4 «індивідуальний і надмірний тягар». (додаток 1) Протилежну позицію Апеляційний суд Київської області зайняв, приймаючи 28 липня 2014 р. постанову за результатами розгляду справи № 359/5787/14-п про порушення Особою 5 митних правил за ст. 471 МК України, хоча обставини цієї справи подібні, а характер правовідносин аналогічний тим, що склалися у згаданій вище справі. «У справі № 359/5787/14-п

Постановою судді Бориспільського міськрайонного суду від 27 червня 2014 р. Особу 5 було визнано винною у скоєнні правопорушення, передбаченого ст. 471 МК, та накладено на неї штраф у розмірі 1 тис. 700 грн, але вилучену згідно з протоколом про порушення митних правил № 0289/125120103/14 від 2 червня 2014 р. валюту в сумі 10 тис. 805 доларів США цій особі повернуто. Приймаючи таку постанову, суд першої інстанції послався на рішення ЄСПЛ у справі «Ісмаїлов проти Російської Федерації» і зробив висновки, аналогічні висновкам апеляційного суду в постанові від 11 квітня 2014 р. у справі № 359/260/14-п. (додаток 1). Проте за результатами розгляду справи № 359/5787/14-п Апеляційний суд Київської області скасував постанову судді Бориспільського міськрайонного суду від 27 червня 2014 р. і прийняв нову постанову, якою Особу 5 визнав винною в скоєнні правопорушення, передбаченого ст. 471 МК, наклав на порушника штрафу розмірі 1 тис. 700 грн, а також постановив конфіскувати в дохід держави вилучену згідно з протоколом про порушення митних правил № 0289/125120103/14 валюту в сумі 10 тис. 805 доларів США. У цій справі апеляційний суд не погодився із застосуванням судом першої інстанції згаданого рішення ЄСПЛ та зазначив у постанові, що форма вини порушника для кваліфікації його дій за ст. 471 МК не має значення, а санкція цієї статті є безальтернативною, тобто передбачає накладення штрафу з обов'язковою конфіскацією товарів — предметів правопорушення» (додаток 2). Випадки прийняття судами різних рішень в однакових справах — не поодинокі, про це свідчать дані Єдиного державного реєстру судових рішень. Різне застосування практики ЄСПЛ зумовлено тим, що досить часто судді не читають повні тексти рішень Європейського суду з прав людини, а обмежуються лише висновками ЄСПЛ по тій чи іншій справі, такий підхід є неправильним, адже для того, щоб правильно застосовувати рішення ЄСПЛ необхідно брати до уваги усі обставини справи. Також, на сьогоднішній день в наукових колах та серед суддів Конституційного суду України, Верховного Суду України не має єдиної думки щодо застосування судами практики Європейського суду з прав людини в частині рішень ЄСПЛ

щодо іноземних держав. Найпоширенішою є думка, що для жодної іншої держави, крім держави-відповідача рішення Європейського суду з прав людини не мають обов'язкового характеру. Разом з тим, досить часто трапляються випадки, коли через ігнорування рішень, прийнятих щодо іноземних країн, держава згодом сама ставала відповідачем в аналогічній справі. На сьогодні все більше держав використовують таку практику застосування рішень ЄСПЛ: держави, щодо яких не було винесено рішення, вирішують самостійно реформувати та пристосовувати своє законодавство відповідно до наявної практики Суду. Для України, яка є лідером щодо позовів до Європейського суду з прав людини, аналіз і приведення національного законодавства та практики національних судів до стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод є досить актуальним.[34, с. 76] Особливо це важливо у практиці Конституційного Суду України, який має повноваження щодо тлумачення нормативно-правових актів або визнання їх неконституційними. Наразі в Україні застосовують декілька підходів до використання судами практики Європейського суду з прав людини: застосування Конвенції та практики її тлумачення у нерозривній єдності, використання практики Суду як додаткового аргумента та як тлумачення, що має нерозривний характер.

Проте, необхідно зазначити, що є й позитивні аспекти застосування практики ЄСПЧ в Україні, так зокрема, видаються науково-методичні посібники для суддів з питань застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя, постійно проводяться семінари, конференції, для правників на теми застосування рішень ЄСПЧ. Протягом останніх років все більше можна побачити в рішеннях суду посилення на практику ЄСПЧ.

Таким чином, можна зробити наступні висновки, що при застосуванні судами практики ЄСПЧ як джерела права виникають певні проблеми, які зокрема, пов'язані з неоднаковим застосуванням практики ЄСПЧ до однакових правовідносин, з метою забезпечення однаковості застосування практики ЄСПЧ, надзвичайно актуальним є розроблення та прийняття Постанови Пленуму Верховного Суду, яка була б присвячена проблематиці застосування та врахування рішень Європейського суду з прав людини у національному процесуальному праві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ:

1. Константи́й О.В. Практика Європейського суду з прав людини як джерело судового правозастосування Верховного Суду України / О.В. Константи́й // Вісник Верховного Суду України. – № 1 (137). – 2014. – С. 33-36.
2. Соловйов О.В. До питання про національно-юридичний статус практики Європейського суду з прав людини / О.В. Соловйов // Часопис Академії адвокатури України. – 2010. – № 6. – С. 1-9.

УДК 321.1 (477) "ХП/ХП"

Щербина С. П.,

Хмельницький міський коле́гіум ім. В. Козубняка

Несторишена Д.І.,

Мала Академія наук